

# Felvidéki Híradó.

POLITIKAI HETILAP.

## Előfizetési árak:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 "
Negyed évre	2 "
Egyes szám ára 20 fillér.	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, a hirdetési és előfizetési pénzek a kiadóhivatatra czimezve Turóc-Szent-Mártonba küldendők.

Hirdetések legutányosabbán, árszabály szerint. — Lapunk számára hirdetéseket — eredeti árakban — minden bel- és külföldi hirdetési iroda elfogad. Nyilttér soronként 40 fillér.

## Tanulságos per.

Ily cím alatt elmélkedik a „Nár. Nov.” a Markovics-féle politikai peréről, amely a pozsonyi kir. ítélőtábla ismeretes fölmentő ítéletével végleges befejezést nyert — s bizony mondjuk, hogy akár mit ír dr. Markovics Gyula, az egyik volt vádlott, erről a peréről, a három fölmentett tót nemzetiségi korifeusnak és az egész pártunk mindenképen arra volna okuk, hogy mélységesen hallgassanak s őrüljenek, hogy így végződött az ügyük. A bizonyítékok elégtelensége, amely miatt a fölmentő ítéletét a pozsonyi kir. ítélőtábla hozta, korántsem azt jelenti, hogy Markovicsék szereplése az utolsó képviselőválasztásokkor minden tekintetben kifogástalan és hazafias volt, már t. i. abban az értelemben, ahogy azt magyar részről fölfogják, mert ahol Čulík Lajos, az egykori markovicsi tót gimnázium volt tanára és dr. Markovics Gyula ügyvéd, a Szvetozár Hurbán Vajánský veje szerepel mint politikus, ott tanuk nélkül is tisztában lehetünk a szereplés minőségéről. De hát a bíróságnak tanuk, bizonyítékok kelleneek s ezeknek mérlegelése is a bíróság jogába tartozik s így az inkább subjektív bírói felfogásból, mintsem objektív szempontokból eredő ítélet is különböző lehet, ha két vagy több különböző bíróság ítélkezik, ami egészen természetes. Markovicsék azonban nem hallgattak, hanem — most már, a fölmentő ítélet után, nekik állván följebb — az egyik, dr. Markovics Gyula, nemcsak azt a könyvét jelenti meg, amelyet már a nyitrai marasztaló ítélet után hirdetett, hanem a vele egy követ fuvó „Nár. Nov.” oly hurokat kezd megint pengetni arról, hogy mi szabad, mi nem, hogy alighanem újra alkalma lesz disszertációt mondani a tót politikai jogokról, a tótok sérelmeiről az illetékes sajtóbíróság előtt, mert amit most hirdet (103. számának vezércikkelyében), az egyenesen kihívja a magyar igazságszolgáltatást, amellet pedig olyan naiv jogi felfogásról tanuskodik, hogy az ember nem tudja, bosszankodjék-e ezen a szinlett vagy természetes naivságon (a magyar paraszt

ezt más néven nevezi), vagy pedig nevéssen rajta.

A „Nár. Nov.” cikkírója szerint szerencsétlen gondolat, amikor a politikai, nemzeti, faji küzdelmet az igazságszolgáltatás mezejére terelik és szerencsétlenné mondja a büntető törvénykönyv ama paragrafusát, amely ennek ajtóit nyit. Hát az Isten szerelméért, hová vigye a panaszos, az államügyész a politikai válségeket, a bűnöket, mint az igazságszolgáltatás elé? Hiszen főbenjáró politikai bűnök is vannak, talán bizony még ezeken is szemet hunyjon az államhatalom, csak azért, mert politikaiak s így némiképen menthetők? De hiszen az apagyilkosságra is találhatni mentséget és talán is a védő, vagy legalább enyhítő körülményeket. Hivatkozik a „Nár. Nov.” a sajtótörvény 1. §-ára, amely szerint mindenkinek szabad az ő gondolatait a sajtó útján kifejezni és terjesztetni, — de azért, ugymond, a nemzetiségi újságíróknak még sem szabad úgy írniok, mint ahogy akarnak. A kis hamis! Mintha bizony nem tudná, hogy a magyar sajtótörvény első cikkelyét még egyéb cikkelyek is követik, amelyek a sajtó útján elkövetett vétségekről, bűnökről és azok megtorlásáról intézkednek s így a nemzetiségi hírlapíró nagyon is jól tudja, hogy a sajtótörvény 1. §-a szabadságot, azaz azt a jogot, de nem szabadosságot, vagyis azt a jogot, hogy büntetlenül hazudhassék, rágalmozhasson, igazgathasson, lázithassék. A „Nár. Nov.” tehát most is szándékosan vezet félre olvasóit, de teszi ezt különösen azzal, amikor elmondja, hogy mi mindenért lett már megbüntetve. Mert nem igaz, hogy azokért a dolgokért, amiket felsorol, akár őt, akár más nemzetiségi lapot, vagy íróit ez országban megbüntettek volna. Vagy hol, mikor és melyik bíróság ítélte el a „Nár. Nov.”-t, vagy bárki mást azért, mivel a tót népet a kivándorlási láztól meggyógyítani, őt a szülőföldjére göröngyözve való ragaszkodásra reábirni igyekezett? Mi igaz ebben? Nyomassa ki azt az ítéletet indokolásával együtt, ha tudja . . .

De a „Nár. Nov.” még ennyivel sem éri

be. Azt a nagy mondat kockázatja ez a lap, hogy a pozsonyi kir. ítélőtábla fölmentő ítéletében mindazoknak a politikai pereknek és kir. ügyészi vádaknak az elítélése is rejlik egyuttal, amiknek nincsen konkrét alapjuk. Nem tudja, — ugymond — hogy mint s hogy kerül ki ebből a perből a kir. ügyész — Chudovszky — és a nyitrai kir. törvényszék; mert a felső bíróság megváltoztathatja ugyan az alsó bíróság ítéletét anélkül, hogy ennek tekintélyén csorbát ejtsen, — ámde a pozsonyi kir. ítélőtábla ítélete nem egyszerű, közönséges megváltoztatása az elsőfoku bíróság által hozott ítéletnek, hanem alapos felfogatása az egész elsőfoku eljárásnak. Mert, amint ismeretes, a felső forum az akták alapján ítélt, ezekről az aktákról pedig a vádlottak képviselője bebizonyította a kir. tábla előtt, hogy az elsőfoku bíróság tárgyalási jegyzőkönyve 64 esetben meg van változtatva, sőt — amint a Fajnor ügyvéd mondta — meghamisítva.

Igy ír a „Nár. Nov.” két magyar bíróságról. A nyitrai kir. törvényszékét részrehajlás, igazságtalansággal, jegyzőkönyvhamisítással vádolja és gyanusítja, a kir. táblát pedig azzal, hogy mintegy tüntetésből, a tótoknak való kedveskedésből hozta meg fölmentő ítéletét (a kir. tábla tárgyalásáról szóló közleményekben dicsérol elismeréssel szól a „Nár. Nov.” e bíróság viselkedéséről a vádlottakkal szemben!), amellyel a nyitrai kir. ügyészség és orvényszék inkorrekt eljárásáért ugyszólván morális fricskát kapott, amelyet esetleg még egyéb is követhet. Mert ezt, csakis ezt olvashatjuk ki a „Nár. Nov.” cikkelyéből s ime, ezek Hurbánnak a budapesti sajtóbíróságnál, a Markovics testvéreknek és Čulík Lajosnak a pozsonyi kir. táblánál történt fölmentésének a közvetlen gyümölcse.

Azonban mi nem bocsátkozunk e két bíróság eljárásának, itélkezésének bíralatába. A bíróságok, tehát a nyitrai kir. törvényszék is, esküjük alapján itélkeznek s így csak a lelkiismeretüknek tartoznak felelősséggel. De nem hallgathatjuk el azt az aggodalmunkat, hogy a bíróságok által ily esetekben gyakorolt mel-

## A „FELVIDÉKI HIRADO” TÁRCZÁJA.

### Erzsike levele.

J. M. emlékönyvéből.

Levelet kaptam Erzsiketől,  
Selymes, hűféhér levelet,  
Ez volt írva a gyöngyosorokba:  
„Kerem, ne ítéljen el engemet!  
Műta elment tollnak messze,  
Oly haugtalan, oly bis az este,  
Valami arra készlet engem,  
Hogy betükbe rájjan, sorokba vessen  
Azt a sok éles bánatot,  
Amit ön nekem okozott.

Emlékszem jól a délutánra,  
Szobámban ültem egyedül,  
Önre gondoltam, önre éppen,  
Ő, a szemembe most is könny vesztül.  
Szembenem égett, sajtott a bí,  
Bánatos voltam és szomoró . . .  
Valaki üzent messze délről,  
A narancsírások, pálmák ülélől,  
Bemre kőt szí: Isten vele —  
S kihullt kezemből levele.

Azóta néhány hónap mult el,  
Csöndesen folynak a napok,  
Kis házukban is minden a régi,  
Csakhogy egy kissé sápadtabb vagyok.  
A kertben épp most nyíl a róza,  
Nehéz illatát ide szórja,  
S csak egyre süg a kőszó szellő:  
Valaki elhagyott . . . valaki nem jó,  
S keresve gyászos kedvesét,  
Elmondja százszor a nevét.

A templomba most magam járok  
A domb alatt, a réteken,  
Reggelenként a szent misére  
Nincs, ki ellátogasson én velem,  
Mise után most is, mint régen,  
Elbolgongok a temetőben,  
Megállok egy-két sirdomb felett,  
Elűzöm a sok mohébbelpet.  
Találgatom, hogy ki —  
S elindulok haza felé.

Olvasgatók a hírlapokban  
Anyáskönnel a szent cseréket  
És megkönnözöm titkon, sokszor,  
(Kis hoga mondta el, hogy vagy beteg)  
Igyérje meg, hogy fog vigyázni,  
Ha sétálni megy s gondolázni,

S ha a szigetre hajózik át,  
Öltsön magára majd jó meleg ruhát,  
A felöltőjét elveigé! . . .  
Az Isten áldja! — Erzsike.<sup>4</sup>

Velenze, 1903. szeptember.

Herczegh Jenő.

### A nőkről.

— A „Felvidéki Híradó” eredeti tárczája. —

Írta: Jankó László.

Nappjainkban igen sokszor beszélünk a nőkről: sok szó esik a nők helyzetéről, a nők neveléséről és a nők emanzipációjáról, mely utóbbin érteni szokták ama törekvéseket, melyek oda irányulnak, hogy a nőket a férfakkal jogi, társadalmi és politikai téren teljesen egyenlő jogakká tegyék.

Bizonyos dolog az, hogy a nők eddigelé, sőt még most is egy külön kis világ a nagyvilágban. Sajátságos jelenség az is, hogy a nők helyzete a férfiak helyzetétől mindig a legelősebben különbözt. Ugyanazon alkotással, ugyanazon lélekkel a nők élete egészen más irányt vett. — A századok, mondhatjuk évezredek nem vonultak el nyom nélkül a nő-nem és a folytonos családi, társadalmi és nevelési hatások egy bizonyos típusjelleggel alakítottak belébe, mely merőben különbözik a férfium arculatától.

tányosságát a nemzetiségi igazgatók — mint a jelen esetben is — félremagyarázva, mások is olybá tüntetik majd föl sajtójukban, mintha az a bíróság az ő álláspontjukra helyezkednék, vagy mintha a kedvükben igyekeznék járni. A pozsonyi kir. tábla tárgyalása még egy különös mozzanattal is bátorította erre a től nemzetiségi tulzókat, t. i. azzal, amikor a bíróság elnöke arra figyelmeztette a vádat, a védelmet és a vádlottakat, hogy politikai fejtegetésekre ne bocsátkozzanak, amely figyelmeztetését mi sem megértetni, sem helyeselni nem tudjuk. A nyitrai királyi ügyészség oly delikumért emelt vádat, amelyet politikai téren, politikai szereplés közben követtek el állítólag a vádlottak; amikor tehát erősen politikai, sőt csakis ilyen háttérre van a vádnak és az egész pernek, ugyan vajjon hogyan lehet akkor akár a vádat, akár a védelmet politikai fejtegetések nélkül elképzelni? Hiszen a közzvaldó épp e nemzetiségi politika kinövéséi veszedelmel voltaként esetelésével és bebizonyításával győzheti meg a bíróságot a deliktum súlyos természetéről; a védelem pedig csakis úgy gyengítheti meg a vádat, ha ezt a deliktumot a politikai viszonyok kénszere által létrejöttnek igazolhatja. Bármint szüvezen is tehát igazságszolgáltatásunknak ezen, vagy bármely más fóruma, mi kétségbevonjuk azt, hogy joga legyen a bíróság elnökének arra, hogy ő jelölje ki a vádnak és védelemnek azt a mesgyét, a melyről sem jobbra, sem balra letérni nem szabad; mert valamint a bíróság a saját legjobb tudása és lelkiismerete szerint ítélkezik, éppúgy az igazságszolgáltatásnak két másik, vele egyenrangú tényezője: a vád és védelem is abban a keretben kell hogy mozoghasson, amelyet az általa képviselt ügy nézővágata legalkalmasabbnak tart. — Mert jöhet idő, amikor másarányu, a mai nemzetiségi pereknél sokkal fontosabb, a magyar nemzet életébe vágóbb politikai perek is kerülnek majd az igazságszolgáltatás fórumai elé s a vádon és a védelemben fordul meg a vádlottak sorsa, élete, — nem engedhető meg tehát az, hogy egy tultenő bírói hatalom a vád és a védelem jogait megnyirbálja.

Pánszláv szövetségek.

Ez alatt a czim alatt nemrég egy hosszabb cikkben emlékeztünk meg arról a sajnós körülményről, hogy a Felvidéken működő szövetségek nagyjából része nemzetiségi kezeken van és így természetesen káros hatást gyakorolnak. A *Szövetkezés* gazdasági és szociálpolitikai lapnak sehely sines inyére a nyers valóságunk meghallgatása, aminek lapjában a következőknek ad kifejezést.

„*Pánszláv szövetségek. A törözsezentmártóni. „F. H.”* újból ezeket ír erről a témáról. Újból azt igyekszik bebizonyítani, hogy Szövetségünk nem tesz jó szolgálatot a hazafias ügynek, ha a szövetségeket gombamódra

szervezi és azt állítja, hogy nincs módjában azoknak működését ellenőrizni. Irja azt is, hogy a Felvidéken azért nincs szükség szövetségekre, mert azok felállítására az alapfeltetelek ninesenek meg. Itt a kiskereskedők nem zsákmányolják ki a népet, nem szükséges tehát, hogy ezer meg ezer család léte védeleméül álljon, hogy a nép a pánszlávok körmei közé kerüljön.“

„Keresünk ebben az irányban azt, ami bennünket meggyőzhetne arról, hogy helytelen dolgot teszünk, amikor a nép érdekében eszeleztünk és azért is, hogy a tótjait parasztság lássa, hogy éppen azért, mert től aju, ami gondoskodásunk körülől kizárva nines. De nem találtunk semmit. Csak azt látjuk, hogy az illető uraknak fáj ami akeziókn, de ők maguk tenni ugyan nem hajlandók. Kis dologból is nagy lármát csinálnak; hiszen Turözben alig van egy pár fogyasztási szövetségek. Hitelszövetkezetek pedig, úgy tudjuk, nines egy sem, mely a budapesti központhoz tartoznék. Ugy látszik, hogy ezeket is feleslegesen tartják azok a törözi körök, melyek mindnere hajlandók, csak a eszelelésre nem. Pedig másrésztől lépten-nyomon halljuk a panaszt, hogy a nemzetiségi pánszlav működő hitelszövetkezetek milyen pusztítást csinálnak, mint hálózákat be a népet stb. stb.“

„Ilyen körülmények között igazán nines miért lemondani eddigi elhatározásunkról, hanem haladni fogunk tovább azon az uton, melyet helyesen tartunk. Ez bizonyára sokkal férfiasabb és becsületesebb eljárás, mintha a tulzó tábor zajától megriadva, letennők a fegyvert és engedők menni a népet oly vezetők után, akik azt aztán igazán a nemzeti aklokba terelnek.“

„Tudjuk, hogy a nemzetiségi intézetek ellensúlyozására történtek bizonyos mozgolódások, de hát hol van az eredmény? Hiszen volt idő az alkotársra elég és amint állítják, a veszedelem is nagy; miért nem áll tehát arányban a eszelelések ezekkel?“

Egyszer már reflektáltunk a „*Szövetkezet*“ ellenvéleményére s körülbelül azt mondtunk, hogy nem folytatjuk a vitát, mert mi úgy sem értenők meg egymást sohasem. Amde a Szövetkezet mostani közleménye annyira nem tárgyilagos és oly helyi vonatkozásu megjegyzések tételere ragadtatja magát, amelyet szó nélkül nem hagyhatunk és amelyet a leglátározottabban visszautasítunk.

Legelső sorban is mi nem a törözi szövetségekről írunk, hanem a felvidékiekről bár a törözi hasonló intézmény névelyéről is bátran elmondhatjuk, hogy vezetőikben nem látunk elegendő garanciát arra, hogy a szövetségtől képesek lennők a tót nemzetiségi politikát távol tartani.

Aztán nekünk nem fáj a szövetségeket szaporodása, mert sem boltunk, sem tüzleti vállalatunk ninesenek, amelyeket a Szövetkezetektől féltünk okunk lenne. Nagyon eszlődik a Szövetkezet, ha bennünk mindenáron a szövetségeti eszmének ellenségeit szeretnők látni. Ismétlenül kijelentettük már, hogy mi a szövetségeket igen is tudós intézményeknek tartjuk oly helyeken, ahol azokra szükség van.

De még ezeken a helyeken is csak akkor tartjuk a szövetségeket megalakítandóknak, ha azoknak hazafias irányu vezetése biztosíva van. Ahol pedig ezt biztosítani nem lehet, sőt attól kell tartani, hogy neuz-

tiségi törekvést emberek kezébe kerülnek — ily helyeken a szövetségeket igen is károsnak tartjuk mi és reméljük, hogy velünk együtt a Szövetkezet is így gondolkozik. Igen is lépten-nyomon hangoztatjuk, hogy a nemzetiségi pénzüzeteket pusztítást csinálnak, behálózzák, megmétyezik a népet. Ezt igen is hangoztatjuk, mert igaz és ennek valóságáról napról-napra szerünk újabb bizonyítékokat.

Azt is látjuk, hogy a nemzetiségi tábor emberei előszeretettel alakítják meg a szövetségeket, mert azokat igen jó modiumoknak ismerték meg a nép megnyerésére. Hiszen ha ezt a behálózást hazafias irányban eszelelnők meg, ha a szövetségeket a magyar hazafias törekvéseknek lennők a Felvidéken támogatói, bizonyára nem szolálnánk föl működésük ellen, sőt vállaltveto törekednők czéljában támogatni.

Amde ez nem úgy van. És ezt nemcsak mi mondjuk, hanem mindazok, akik a felvidéki viszonyokat ismerik.

Nem a szövetségeti intézményben látjuk mi a veszedelmet, hanem azoknak vezetőikben. És ha a *Szövetkezet* „*szól*“ tudnánk bennünkét meggyőzni, hogy a Felvidék mindent szövetségeket hazafias szellemű ember vezetése alatt áll — azonnal letennők a tollat. De így nem tesszük le, mert erre a Szövetkezet — képtelen. Hogy pedig a törözi körök tenni nem hajlandók, az egyszerűen valótlanág.

A törözi körök igen is tudatvált bírnak azoknak a hazafias kötelességeknek, amelyek vállalira nehezednek. Hogy miként vlik kötelességeiket teljesíteni, azokról beszámolunk az, a hová számadással tartozunk. Am fardajon föl a Szövetkezet szerkesztője a miniszterelnökséghez, a belügyminiszteriumba, a közkutatási meg földmívelés és kereskedelemi miniszteriumokba és kérje elő az ott heverő memorandumokat, amelyek bőséges betekintést engednek abba a munkába, amely itt a magyarságot megerősítésére, a magyar érdekeknek megvédésére következetesen folyik.

Persze, ezek nem arra valók, hogy azokat hírlapok utján szeltesztük. De ha csak távolról is ismertetők a törözi hazafias irányzatot, nem merészkednők oly kihívó önhittséggel megjegyzéseket odavetni, amelyeknek alapjuk egyáltalában nines.

Am szerveztek a Szövetkezeteket, de gondoskodjanak róla, hogy azok ne legyenek pánszlav szövetségek.

Tót tulzó evangolikus pap.

Sajnos, de úgy van, hogy a tót nemzetiségi mozgalomnak az ágostai hitv. lelkesek jó része nemcsak passzív, de sok esetben aktív szerepet vállal magára. Ismertetsek *Janosko Györgynek*, a lipótsezentmiklósi evangolikus lelkesnek pánszlav érzelmei, amelyeknek: közelet számos megnyilvánulási alkalmával kifejezést adott már. Ezt tette a legutóbb az Iglón megtartott tiszai ág. h. ev. egyházmegyei közgyűlésen is, ahol arról volt szó, hogy az eperjesi, bártai meg kassai ketős egyházak egyesítésenek. Ezenek: helyeken tudvalóvleg már éppen semmi szükség sines arra, hogy föl is predikáljanak a lelkesek, mert a lakosságnak tulnyomó nagy többsége már nemcsak jól érti, de beszélők is a magyar nyelvet. Az egyházmegye hazafias többsége szintén azu a nézeton volt, hogy ily körülmények között az említett helyeken fenálló magyar és tót egyházak egyesítetők lennők.

műtósága ellenőrzést nem bír, Szabadon fogadják förtiak látogatását, velük sétálnak, kocsiakznak, lovagolnak egészen nyilvánosan, anélkül, hogy bárki ezért őket megróhtatná. Nemesak társadalmi, de jogi téren is a legmesszebbmenő felgöttelenség bírnak.

Amint azonban az E. A.-ból kitesszük lábunkat, már nyomban más tapasztalatokat szerzünk. Az öslakók köztől ott vannak az indusok. Náluk a nőnek sorsa nagyon alacsony. A házasságkötés náluk adás-vevés. Családi élet? Szó sines róla. A férfi csak fogyorvott dondozza s csak a vadászaton járhatja az esztét, minden egyebet különben pedig a szegény asszony végez.

A delamerikai benszlított törzseknek hasonló jelenségekkel találkozik. Az arankaiaknál, a patagonoknál a házasság tüzlet. Ideális felgöttés benne hála keresnők meg az arankaiak széplegnek magóknak azáltal, hogy a menyasszonyt holdvilágos éjjelen elhurcolják; hogy azonban akkor is a hajanál húzza el a legény választottját, azon még senkinek se jutott eszébe megróhtatni. Ha pedig egymásra untak, akadály nélkül elválhatnak. Csak az új férj köteleztetik arra, hogy a volt férj által fizettet vételár megítésére. Egyébként ur az „ur“, kinek a maga kényelmén, ércsén, alváson, lovaglásan kívül semmire gondolja ninesen. Anyira, hogy még a lovakat is az asszonyokkal nyergeltetik.

Egy espással végezünk a másik új világrésszel, s tekintünk Ausztráliát. Az ausztráliai fajok s különösen

letek, részint pedig a nőnek képességekre való tekintetekből, az amerikai Egyesült Államokból indulnak ki a törekvések, hogy a nőnek jogi állapota is rendeztesse s nekik nemcsak a családi és társadalmi, hanem a politikai és magánjogi egyenlőség is megszereztesse. Ezen törekvéseket követik Európa előkelőbb államai, minek következtében manapság azok már előttünk sem ismeretlenek.

Az emancipációról sokaknak sokféle, különböző-nél különbözőbb felgötása van; én ez alkalommal magával az emancipációval foglalkozni nem akarok, — hanem engedjék meg nélyen tisztelt halgatóm azt, hogy az Európán kívül lakó s kevésbé művelt népek nőiről s azoknak helyzetéről nyújthassak rövid áttekintést. Miután a még mai napság is teljes, vagy fél tudatlanságban levő vadnépek élete nagyon hasonlít a művelt nemzetek legrégibb napjához, azoknak gyermekkorához, nem lesz érdektelen és haszontelki a fáradságunk.

Az Európán kívül eső földrészek közt talán Amerikánál kezdetjük meg a sorozatot, mert ezen a földrészen vannak az Egyesült-Államok, melyekben a nőnek minél teljesebb egyenrangúsítására vonatkozó törekvések kiindultak. Az é. am. E. A. női szabadság és önállóság tekintetében még az európai nőket is jóval túlhaladók. A női függetlenségnek a legesekelőbb korlátait az E. A.-ban nem ismerik, mert az E. A. nőnek egyéni

A hiu, önző férfi különben a szentírás szavait is a maga javára magyarázza, mikor azon helyből, hogy Isten Ádámnak álmalban kivett oldalbordájából alkotta Évét, azt igyekszik bizonyítani, hogy a nőt az isteni gondviselés a férfi javára, a férfi segítségére, támogatására (hogy ne mondjunk: kényálméne) teremtette.

Már a legrégibb idők férfiai is így gondolkozhattak, mert ha vizsgáljuk az ember, a család, a népek életét, mindennit azt látjuk, hogy a nő csak másodrangú fél, sőt alárendeltje, valóságos rabszolgája férjének, ki neki mindenben ura, parancsolója s életével is föltétlenül rendelkezik. Mert hiszen maga a házasság is csupán egyszerű adás-vételi szerződés, melyel a nő a férfi birtokába megy át. Így volt ez a hinduknál, a görögöknél, s általában a legrégibb népeknél. Ezen felgöttás későbbben átalakul s a nő műtósága emelkedik. Már a római nőnek tisztelt állása van, de igazán a nőt a kereszténység emeli föl. Innen kezdve a nő már nem mint alárendelt egyén, nem mint rabszolga, hanem férje oldala mellett annak több-kövésbe egyenlő rangu társa, mint életársa szerepel. Helyzetükön még többet javítanak a kereszties hadjáratok. A lovagok, a lovagi felgöttás védelmébe fogadják a nőt, s innen már a férfi és nő Európában ugy a családban, mint a társadalomban egyenlőrangú felek gyaránt tekintetnek.

Ez a nőnek helyzete hosszú időköz kereszttől, meg aztán a XVIII. század végén, részint szociális szükség-

Janoska György lipótzentmiklósi evangélikus pap azonban nagy vehemenciával kardoskodott a külön egyházak fontartása mellett és az egyesítő törekvésben a tót nemzetiségnek elnyomását hangoztatta. Elég vakmerő volt olyan forma nyilatkozatot tenni, hogy ez a törekvés egyértelmű az egyházarálással, a luzárnálással, persze ő szerinte a tót haza árulásával. Az egyházmegyei gyűlés azonban felháborodással utasította vissza ezt a felszólalást és nem engedte meg, hogy az egyházkerület békéjét és magyar hazafias érzelmét olyan alakok, mint Janoska György megzavarják. Teljes elismeréssel adózik az egyházmegye hazafias magatartásáért, amely más nem is lehet ott, ahol az elnöki tisztet Szent-Iványi József meg Zelinka Pál püspök töltik be. Az egyházmegye azonban azzal koronázhatta volna be hazafias határozatát, hogy Janoska György ellen megindítja a fegyelmi vizsgálatot, amely alkalmas lett volna arra, hogy ezt a fanatikus tót tulzót a maga valóságában mutassa be azoknak, akik őt eddig még nem ismerték.

**Izgatás a szöszékről meg a községházán.** Nem akarunk ugyan a dolgok menetének elébe vágni, de mert a község körében is napok óta roszbeszél, megírjuk, hogy az illetékes hatóságok is tudomást szereztek arról a vakmerő izgatásról, amelyet a törvénytörő mag. h. ev. segédlelkész folytatott a helybeli állami tanintézetek ellen. Számos szülő panasolta el, hogy gyermekeit csak félve adja be a lakosai iskolákba, mert a szöszékről ott predikálta a káplán, hogy ne adják gyermekeiket az állami iskolákba, hanem a tót nyelvű evangélikus iskolába. Szerinte az állami iskolákban nem azt tanulják meg a gyermekek, amikre nekik szükségük lesz az életben, hanem idegen szellemet szívnak magukba és úgy nevelődnek, hogy végül még szülőikkel is ellenkezésbe kerülnek. A szülők beomlása szerint két vasárnapon escelekedte meg ezt a vakmerőséget az új mártírjelölt, akinek figyelme még arra is kiterjedt, hogy Gasparik könyverkeskedést ajánlja a szülők figyelmébe. De nemcsak az evangélikus segédlelkész, de Törvénytörőnkön község bírja is szíjazta az ellenszenvet az állami iskolák ellen. Egyik szülő elpanaszolta a illetékes helyen, hogy amikor gyermekei számarásegénységi bizonyítványt kért, gorombán reá mordult, hogy miért viszi gyermekeit mind az állami iskolába, elég lenne, ha a három közül egyet adna oda, a másik kettőt pedig az evangélikus iskolába. — Mindez egyelőre csak annak a feltüntetésére írjuk meg, hogy a községben is tétőzóra legyen, egyben pedig megnyugtatta a felől, hogy ezekről a vakmerőségekről igen is van tudomása az illetékes ténylezőknek, akik tudni fogják a megtorlás módját is.

**HIREINK.**

**Erzsébet királyné** halálának évfordulóján kegyelettel emlékeztünk meg hazánk vélasszonyának gyászos künuléséről. A Felvidéken is mindenütt gyász istenitisztetletet tartottak jeléül annak, hogy áldott királynéknak emléke szeretettel élt szíveinkben. Hazánk mai zavaros viszonyai közepette önkéntelenül felsőhangján és csak fokozottabb mértékben fájjaljuk, hogy a magyarságnak védőanya, igaz, jó akarónk nem torjlesztéfi ki reánk védő szavnyait. Áldott legyen emléke!

a szigetenger lakói (esetűk kivétellel) általában a kultúrának legalacsonyabb fokán állanak. Ahol még emberek is találunk, képzeltetjük, hogy milyen lehet azoknál a nők helyzete. Családi élet ninesen. Általában pedig egy vételekden ottan, hogy az asszonynak ninesen lelke, természetes, hogy velük szemben való bánásmódjukat is a felfogásukhoz mérten kell elképzelni. Többnyeljségben ének s egyes törsek házassági szokásai mindössze abból állanak, hogy az új asszonyt balkeze kiséjűből a családban levő nők egyike egy darabot leharap.

Az új-guineai pópánál még csak találnék valanu, családi-élettelére, de a házasság náluk is csupán adásvetés, minnek következtében a leánygyermekeket sokkal többre becikk a fűnél, mert hiszen a leánygyermekek ilyenformán élő tőkét képviselnek.

Tekintetbe véve, hogy a belső szigetek lakóinál sok helyütt a gyermekgyilkolások és az öregek, aggok elpusztítása is divatozik, szinte sajátságosan hangzik előtünk az a hit, mely a Föld-szigetek lakói között van erősen elterjedve. Azt tartják ugyanis, hogy aki nem nő, nem juthat a menyországba. Ennek a hitnek azonban — pedig még nem is régen — az asszonyok fizeték meg az árát, mert tulajgára szóló bizonyítékul szokásban volt a férj halálakor az asszonyoknak megüetése. A misszionáriusok munkájának köszönhetően csupán, hogy a misszionáriusok munkátság már mégis kivésésnek indultak.

Folyt. köv.

— **A Magyar Szövetség**, melynek végrehajtó bizottsági üléséről előző számbunkban adtuk hírt, f. hó 19-én délután 4 órakor Kassán a vármegyehez nagytermében tegja megtartani alakuló ülését. Ezen az ülésen szívesen látottak mindazok, akik Magyar Szövetség céljait iránt érdeklődnek és abba tagul belépni kívánnak.

— **F. M. K. E. A.** Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület igazgató választmánya holnap, hétfőn este 7 órakor Losoncon tartja meg a keddi közgyűlés tárgyait és általában az egyesületi működést megvitató ülését. Az Egyesület vezetősége holnap délután a három órai gyvsorantall utazik át Túrözszmártonon, ahol a törözsmegyeiek is esatlakoznak hozzájuk. Az egyesületnek ez a közgyűlése mozgalmasnak ígérkezik, mert többen készülnek a napirenden levő tárgyakhoz hozzászólani. Ezenfelül most már bizonyosra vehető, hogy Thurözy Vilmos, az egyesület elnöke ezen tisztségéről lemond. Utódjául Rákosi Jenő főrendiházi tagot emlegetik, a nyitraiak egyrésze Kramolin nyitrai főispánt, mások pedig dr. Thurözy Károly nyitraimegyei főorvost szeretnék az elnöki szébe ültetni.

— **Személyi hírek** Ifj. Jush György főispán, aki néhány napot a fővárosban töltött, pénteken székelyhelyre Túrözszmártonba vissza érkezett.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minster Lakos Soma helybeli és Révész Emil alsókubini felsőkerekedelmiiskolai tanárokat kölcsönösen áthelyezte. Lakos Soma tanárban a helybeli felsőkerekedelmi iskola egyik közszerzetnek örvendő tagját vesztüti, aki mint tanár és az iskolai segélyszervelet elnöke is kitünt szorgalmas és sikeres munkájával.

— **Közigazgatási bizottsági ülés.** Turözvármegye közg. bizottsága tegnap, f. hó 12-én rendes havi ülést tartott ifj. Jush György főispán elnöklete alatt. Ennek lefolyásáról csak következő számbunkban emlékeztethetünk meg.

— **Kitüntetett egyetemi hallgatók.** A kultuszminister névszerint is kimutatta azokat az egyetemi hallgatókat, akik egyetemi tanulmányaikat kitüntetéssel végezték. Ezek között találjuk Tómaságyi Kálmánt, Tómaságyi Vilmos, Pált és Lak Tivadart, törözi származású fiatalembereket is, akik mind ugy a jog, mint az államtudományi szigorlatokat is kitüntetéssel tették le.

— **Munkások garázdálkodása.** A Suttó mellett levő Rieka telepen tanyáznak azok az olasz és horvát munkások, akik az utóbbi vízáradás alkalmával megrongált kassa-oderbergi vasutvonal Suttó—Kralován közötti részén vannak munkában. A múlt hét folyamán fizették ki a munkásokat, akik közül többen a Tiroler-féle riekai vendéglőbe mentek elmulatni. A mulatság esakhamar tetőpontra hágett és ugyanezek gyors egymásutánban következtek a literes üvegek, amelyek annyira megvadították a munkásokat, hogy a Tiroler-féle vendéglőnek minden ablakát, burorát tönkrették. A vendéglőst pedig, aki szíjazásukat megfektető akarta, egyszerűen kidobták a saját házából. Tudósítók ez alkalomból arról értesít, hogy a szorongatott vendéglős a közeli kralováni esendorórhöz folyamodott, segítségért. Ezek azonban arra való hivatozással, hogy a riekai telep nem tartozik kerületiülhöz, meg sem mozdultak. Másnap azonban a rutkai esendorórhöz fordult, akik az esetet megvizsgálták és a fő ezinkosokat további eljárás végett le is tartóztatták. Valószínű, hogy a kralováni esendorórs a szabályzat, amit jani el De hát érthetetlen az olyan szabályzat, amely lehetetlenné teszi a beavatkozást akkor is, amikor arra sürgősen, a közelben szllégek lenne.

— **Szabadságolás.** Futh Mátyas, a körmöczbányai állami főorvisekola igazgatója, egészségi okokból hat hónapi szabadságot nyert. Szabadságának ideje alatt az igazgatói teendők végzésével Paszoka Ferenc tanár bizottat meg.

— **Szinzetek Ruttkán.** Mint értesülünk, Halmay szintársulata áttutazóban folyó hó 16-án Ruttkán ismét előadást rendez, amely alkalmával a *Drótos tót* kerül színpadra.

— **Új anyakönyvezetés.** A m. kir. belügyminister a tótrónai anyakönyvi kerületbe Schindler László körjegyző imrokat anyakönyvesi helyettesé nevezte ki.

— **Halalozás.** Ifj. Kröner Jánosné szül. Matzko Gizella, Kröner. zsolnai építészek felesége Teschenben elhalálozott. Temetése Heves-Pásztón volt t. hó 8-án nagy részvét mellett.

— **Távozó plébános** Halkó Zoltán rutkai plébános és a felső törözi róm. kath. népiskolák egyházi tanfelügyelője, a barmseyei nagylőcei plébániára helyeztetvén át, a beszterezbányai püspök az egyházi tanfelügyelői teendőkert ismételtén Cserey Emil törözszmártoni esperes-plébánosra bízta. Halkó Zoltánnak, ennek a szimpatikus és lelkes papnak távozásáról sajnálattal veszünk tudomást és bizonyára sajnálják ezt a változást a rutkaiak is, akik távozó plébánosukat mindig tisztelettel és szeretettel vették körü.

— **Lopások.** Még be sem küszöntött az ősz meg a tél, már is arról kapunk hírt, hogy Tótróna környékén az apróbb lopások napirenden vannak. A szárnycsok még nappal sínesenok biztonságban, sőt a mezei terményeket is adapon megdézsmálják a kóbor ezgányok. Mindezekkel szemben a mezői eszók tehetetlenek.

— **Időjárás.** Ami saját közeli meteorológusunk feljegyzései szerint augusztus hava teljesen ment volt a zivataroktól. A nappalok többnyire derültek és melegok voltak, az éjelek azonban hidegek, sőt néha fagy is jelentekett. Nagy szárazság uralkodik, a gazdák epedve várják az esőt. Ez esztűrtőkön be is következtetne.

— **Látogatók Znlóváralján.** A mult hét folyamán két intézet növendékei látogatták meg a znlóváraljai állami tanítóképző intézetet. Keddén este a budapesti állami tanítóképzede 32 növendéke Miklós Gergely és Farkas Sándor tanárok vezetésé alatt, tegnapi, szombaton pedig a pápai állami tanítóképzede 35 növendéke Lány Mihály igazgató és 5 tanár kíséretében. A vendégek megtekintették az intézet épületét, felszerelését és kerületét, meghallgatták a tanításokat és gyönyörködtek az intézet szép kertjében, amely a növendékeknek kellemes tartózkodási helyül szolgál. A látogatókat az intézet vendégszeretően fogadta és üdvözlésükre Berecz Gyula kir. tanfelügyelő is kirándult Znlóváraljára. A znlóváraljai képzede növendékei pedig tanáraik vezetése alatt szerdán a zsolnai kiállítást nézték meg.

— **El Amerikába.** Alig jelenik meg lapunknak egy-egy olyan száma, amelyben arról ne lennénk kénytelenek beszámolni, hogy megyékint területéről honnan mentek ismét tömegesebben Amerikába. Eddig azonban csak a munkás emberek keresték föl az új hazát. Most azonban arról értesülünk, hogy az intelligens elem köréből is szerencsés próbát az újvilágban Kontsek Albert oklevéles kolómérnök, aki az utóbbi években mint építési vállalkozó munkálkodott, Kontsek Albert október hó elején indul utnak. Sok szerencsét!

— **A kolozsváriak Ruttkán.** A kolozsvári tanítóképző intézetnek igazgatója, Orbók Mór. több tanár és 50 növendék a Tatrát járták meg. Hazatérőben, f. hó 7-én délután fordultak meg Ruttkán, ahol az állami iskola tanfellestete Rakitta Samu igazgatóval élőkön fogadta és üdvözölte a vendégeket, akik a legközelebbi vonattal tovább utaztak.

— **Kurucz Újság** ez új krajezáros napilap indult meg Budapesten. A függetlenégi pártnak új lapja ez, melybe Kossuth Ferenc, Thaly Kálmán, Barabás Béla stb. írnak. Aki elap torjlesztésével, kolportálásával számottevő haszon mellett foglalkozni akar, forduljon a Kurucz Újság kiadóhivatalához Budapest, IV., Vármegye-utca 11.

— **A siketnómák körmöczbányai intézetének** ügye örvendetesen halad előre. A m. kir. pénzügyminister értesítette a város községét, hogy a folyó tanévben megnyitandó s ezután fokozatosan fejlesztendő intézet állandó támogatásának módját, mérvét és feltételeit a következőkben állítja meg. Az intézet a bányakinstár részéről az 1904/5. tanévben 1000 koronát, az 1905/6. tanévben 2000, 1906/7. tanévben 3000, az 1907/8. tanévben 4000, 1908/9. tanévől kezdve pedig évenként állandóan 5000 koronát kitévő segélyre számíthat. Ezen szubvenzió fejében a kinstári alkalmazottak gyermekei számára az 1904/5. tanévre két ingyenes hely biztosítandó a szubvenzió növekedtével a kinstári alkalmazottak gyermekei számára minden évben 2 helytel több tartandó fenn mindaddig, míg ezen helyek száma 10-re emelkedett. A felügyelő bizottságban a pénzügyminister által kinevezendő kinstári képviselőnek hely biztosítandó. Örvendetesen vessük tudomásul a pénzügyminister eme humánus ténykedését, s még örvendetesebben vennők azt, hogyha a törvényhatóságok követnék a minster példáját.

— **Pályázati hirdetés.** A siketnómák körmöczbányai intézetébe, melyet a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minster és Körmöczbánya sz. kir. város községéje közösen tart fenn, az 1903—904. tanévben 12 siketnoma gyermek vétetik fel az I-5. osztályba. A 12 gyermek közül 9 teljesen ingyenes, 3 pedig felingyenes helyre vétetik fel. — A felingyenes helyre felvett gyermekek szülei, vagy hozzátartozói a felvételt kéro folyamodványban kijelenteni tartoznak, hogy gyermekükért a havi 12 korona fel eltartási díjat pontosan fogják fizetni az intézet pénztárába. A kérvényeket az intézet felügyelő bizottságához ezmeve, az intézet igazgatóságának kell folyó évi szeptember hó 15-ig beküldeni. A kérvényben világosan kiirandó, hogy egész, vagy felingyenes helyre koretik a felvételt. A felvett növendékek akár egész, akár felingyenesek, a felügyelő bizottság, illetőleg az intézet igazgatósága által helyzetetnek el egyes esnladónál, hol teljes ellátásban résztvennek. A gyermekek ruházataról a szülők vagy hozzátartozók kötelesek gondoskodni. Tandij nines; taneszközökkel az intézet látja el

a növendékeket, tartozik azonban minden szülő, gyermeke beiratásánál, vagy a tanév folyamán taneszközülj ezimén 10 koronát az intézet igazgatójának kezéhez nyugta ellenében lefizetni. Az intézet első osztálya f. é. október hó 1-én nyílik meg. Szeptember 15-ke után érkezett kérvények erre a tanévre nem vétetnek figyelembe. A bányatelen kérvényhez születési bizonyítvány, úr-oltási bizonyítvány, szegénységi bizonyítvány, orvosi vélemény és családi és birtokkimutatás csatolandó. Az orvosi vélemény és családi birtokkimutatáshoz eskü is az intézet igazgatójára által kiadott irrlapok használhatók. Ez irrlap mindenkinél díjtalanul küldetnek meg, ha czíránt az igazgatóságot megkeresi. Vallás-, nem- és nemzeti különbség nélkül eskü oly 7 és 11 év közötti korban levő gyermekek vétetnek fel, kiknek a siketségén kívül egyéb testi vagy szellemi fogyatkozásuk nincs. Vagyonos szülők, gyermekük eltartási kötségeit maguk tartoznak fedezni. Első sorban Bars, Turóc, Zólyom, Liptó, Arva, Trenesén és Nyitra vármegyékben lakó szülők gyermekeit vétetnek fel az intézetbe. Környébánya, 1903. évi augusztus hó 25-én. Palkovics Emil polgármester, a felügyelő bizottság elnöke. Heresuth Kálmán sikeintéma int. igazgató, a felügyelő bizottság egyzóje.

— A közeledő izraelita ünnepek alkalmából az izraelita közönség szives figyelmébe ajánljuk Moskóczy Ferenczné turóc-szentmártoni könyvkereskedését, hol mindenféle ünnepi imakönyvek (Machsor) kaphatók.

**KÖZGAZDASÁG.**

**A kender termeléséről.**

Hazánkban igen különböző vidékeken termelik a kendert, de annak helyes termesztésére bizony a legtöbb helyen igen kevés gondot fordítanak, aminek oka részint a kender igénytelenségében keresendő. Megterem soványabb minőségű homoktalajokon is, sőt sokszor ezeket kellő trágyázással igen jól lehet értékesíteni. A vetésforgóba a legkönnyebben beilleszthető, mert bármely növény után sikerrel termelhető. Saját maga után is vethető 3-4 éven keresztül, sőt vannak a Bácskában és Erdélyben a Szamos és Maros folyók mellett olyan területek is, ahol emberrelkezet óta egy és ugyanazon talajon termelik, mégis igen jó terméket szolgáltat. Az igaz, hogy a különösen a Szamos melletti kenderterületek gyakran ki vannak téve vízáradásoknak, tehát itt a természet maga végzi ezen területek trágyázását a termékeny iszap lerakása által.

Azonban meg vannak a kendernek is a talaj-előkészítés és trágyázás iránti kívánalmak, amelyek megadásával bünatulus eredmények érhetők el, úgy, hogy míg foszforozott kendertermelésével különösen rendszeres trágyázás nélkül 30 q termés sem érhető el, addig rendszeres trágyázással a különösen a vetendő meg helyes megválasztásával ezen mennyiség majdnem megkétszereződik. Tekintetbe véve ezt, könnyen számítható fehetünk a trágyázás jövedelmező volta felől s ekkor be fogjuk látni a kender rendszeres trágyázásának okszerűségét. A friss istállótrágya ár a rozst minőségének, mivel azt durvává és törékennyé teszi s ezért a tavasszal való trágyázás kerülendő s lehetőleg éret istállótrágya használatára fektessünk súlyt. A nitrogéntartalmu műtrágyák közül a chilisáletrom, a kálitartalmuak közül pedig a kainit, vagy a falamu alkalmazása igen hálás. A foszforsav alkalmazására a rostnyeres czélfajból termelt kender nem szorul s így a foszforsav csak a magnak vetett kender termelésénél jön tekintetbe.

A kisebb átlagtermékek azonban nem mindig a talaj tápanyagtartalmától vétetnek függővé, hanem a vetőmagtól is, mert pl. eredeti olasz vető mag vagy első utatermesztésnek vetése által egy minőségre, mint mennyiségre hasonlíthatatlanul jobb eredmények érhetők el; csakhogy itt megint figyelmen kívül nem hagyandó a jobb félésségnek igényes volta, amelyet az a talaj és annak tápanyagtartalma iránt támaszt.

*Kovácsy Béla.*

Feljelöl szerkesztő: **Berecz Gyula.**  
Főmunkatárs: **Háns János.**

**Egy kilencz hónapos kárpáti kopóhim és négy hónapos Steier hajtótacsokhim eladók.**  
**WACHS RICHÁRD**  
RUTTKA.

Kiadótulajdonos **özv. Moskóczy Ferenczné.**

777 sz. 1093.

**Arlejtési hirdetmény.**

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi Miniszterium 57920/1903 ik számú rendelete alapján a znióváraljai magyar királyi egyetem alapítványi uradalom részéről közhírré tétetik, hogy az uradalmi „Kratyina” nevű dűlőben 6142 korona 53 fillér előírányzott költőség keretén belül, a jövő év tavaszán egy halászlak fog építtetni, mely építkezésre az arlejtés folyó évi szeptember hó 22-én délután 2 órákor a znióváraljai magyar királyi közalap. erdőgondnokság iródájában fog megtartatni.

A szakértő vállalkozók addig is a znióváraljai magyar királyi közalap. erdőgondnok-ságnál a költésigetvetés, trrajvotz s egyéb fölthételeket hivatalos órákban megtekinthetik. Az arlejtést megelőzőleg 600 korona bánatpénz teendő le.

A magas Miniszterium fenntartja magának a jogot, hogy a teendő ajánlatok között, az ajánlati összegre való tekintet nélkül, szabadon választthasson.

Znióváralja, 1903. évi szeptember hó 8-án.

**M. kir. közalapítványi erdőgondnokság.**

**Naponta friss disznóháj!**

**Naponta friss disznóháj**  
kapható:  
**Galanda József**  
hentes üzletében  
**Turóc-Szent-Mártonban.**

Naponta friss disznóháj. . . . kg. 1-64 K  
" " bñrnékűli szalonna " 1-60 "  
" " kiolvastott disznósír, 1-80 "

**Naponta friss disznóháj!**

**Egy Mayer Lexikon,**  
**III. kiadás,**  
**igen olcsó áron kapható.**  
**Megkeresések a kiadóhivatalban.**

Ajánlok idei legfinomabb

**málnaszörpöt**

5 kilós postacsomag (tisztá súly 4½ kilo) bñrmentve 7 korona, 100 kilo vételnél exkluzíve esomagolás 100 kilo 120 korona, 1000 kilónál 1100 kor., 10,000 kilónál 10.500 kor. Csak készpénzfizetés ellenében.

**GAZDIKJÁNOS**  
gyógyszerész  
Körmöczbányán.

**Elsőrangú gyógyviz!**

A m. kir. belügymin. 36890/902. sz. rendeletével gyógyforrásnak minősítve

**a Málnási „M Á R L A” gyógyforrás**

kiváló köptető és étvágyemelő, természetes alkaikus sós savanyvív, mely dr. Hankó Vilmos, a nagy tud. akadémiá tagja és a budapesti II. ker. állami főreáliskola kémia tanárának vegy-elemzése, és dr. K u t l y Dező budapesti egyetemi magántanár és az „Erzsébet királyné sanatorium” igazgató főorvosának, valamint több tekintélyes orvos, u. m. dr. Flechtenmacher, dr. Józsa Ernő stb. véleményes bizonyítványa szerint a leucht-sa-ovívtz (Amandbrunnen), a gleichenbergi (Constantinquelle), az ensi, sör a jóvághírű u. eder-selterrsi vizet hatásban jóval felel-mulja és így sikeresen használható:

a torok, gége, légeső heveny- és idűlthurujainál, a tüdő-tuberculosis minden stádiumában, gyomor s belhu-zam hurutos bñntalmánál, vérszegénységnél, köszvény és izomszűnál.

**Kapható: THOMSKA MILOS**  
fűszerkereskedésében nagyban és kicsinyben.

Nyom. a turóc-szentmártoni magyar nyomdában. — Moskóczy F.-né.

**Mindenféle imakönyvek (Machsor)**

**Moskóczy Ferenczné**  
turóc-szent-mártoni könyvkereskedésében kaphatók.



**Thierry A.**  
gyógyszerész **BALZSAMA**  
a legjobb diatikus báziogyógszer onasztási zavarok, gyengeség, rosszul lét, gyomorégés, felfűvadás, köhögés, göres ellen, nyálkaoldó, tisztító hatású. 12 kisesít vagy 6 kettős palack bñr-mentve ládával együtt 4.— korona.

Gyógyszertár a védangyalhoz. **Thierry A.** Pregrada, Rohitsch savanyúforrás mellett  
Valódi csak az oldalt álló apázoa-vedőgyógyol.  
Nagyon ajánlható ezen szert utazásnál magával vinni.

**Thierry-féle valódi Centifolien kenőcs**

a legerősebb hűzőkenőcs, teljes tisztítás által fájdalommentlenül, gyors gyógyuló hatása van, ellátt purítás által minden bejuttott itégen teset. Turis.áknak, kerekpásoznak és lovasoknak nélkülözhetetlen. Pórtán bñrmentve 2 tegely 3,50 K.  
Gyógyszertár a védangyalhoz. **Thierry A.** Pregrada, Rohitsch savanyúforrás mellett.

Övadjunk a hamisításoktól! Valódi csak minden tegelybe bejuttott védőgyógyol.  
Nagyon ajánlható ezen szert utazásnál magával vinni.  
Központi raktár **Turók J.** gyógyszerüzletében Budapest, — Mittelbach S. gyógyszerüzletében Zágrábban — és **Brady C.** gyógyszerüzletében Bécsben.

Allandóan raktáron tartok  
kitűnő hatású  
ásványsuperphosphatot,  
**SPODIUMSUPERPHOSPHATOT**  
(scontlisztet),  
**CSILISALÉTRÓMOT**  
és **K Á L I S Ó T,**  
mely műtrágyákat azáltal is olcsóbban szállíthatok, mint minden versenyezég, mivel **kartellen kívüli** vegyszeti gyár képviselőletét vettem át. Továbbá ajánlok **jutányos árban** első minőségű **vetőbúzát és -rozst.**  
Veszek a napi árákon minden mennyiség-és minőségben **gabonát és hüvelyes veteményeket.**

**L ö w y M ó r**  
gabonakereskedő  
**Turóc-Szent-Márton.**

Kitűnő fényképészeti  
gépek és mindenféle  
fényképészeti czikke  
jutányos és előnyös  
feltételek mellett kap-  
hatók **MOSKÓCZI**  
**FERENCZNÉ** keres-  
kedésében **Turóc-z-**  
**szentmártonban.**